

Odločba nemškega ustavnega sodišča še odmeva: Kdo laja, kdo grize in kdo bo imel končno besedo?

Čas branja: 8 min

10.05.2020 08:02

Pri evropski komisiji, ki jo vodi predsednica Ursula von der Leyen, tehtajo tudi možnost, da bi zaradi odločbe nemškega ustavnega sodišča, ki jo nekateri vidijo kot možni izgovor za spodkopavanje evropskega prava, zoper Nemčijo sprožili postopek za ugotavljanje kršitev

ALBINA KENDA

Več iz teme:

[Evropska unija >](#)

[ustavno sodišče >](#)

[Nemčija >](#)

[sodišče EU >](#)

[Evropska unija >](#)

[ECB >](#)

[Petro Weingerl >](#)

[Matjaž Nahtigal >](#)

[Univerza na Primorskem >](#)

[Bundesbank >](#)

[Petra Weingerl >](#)

V **Evropski uniji** še vedno močno odmeva **odločba nemškega ustavnega sodišča** v povezavi s programom **ECB** za odkup evrskih državnih obveznic (PSPP). Pri tem razburja zlasti tisti del odločbe, kjer so nemški ustavni sodniki – preprosto povedano – sporočili, da ne bodo upoštevali mnenja Sodišča EU. Pri evropski komisiji pravijo, da prek stostransko odločbo proučujejo, so pa v odgovoru na **vprišanje** nemškega evroposlanca med možnimi nadaljnjimi koraki omenili tudi sprožitev postopka zoper Nemčijo zaradi ugotavljanje kršitev pravnega reda. Odmevna razprava o odločbi se namreč ne dotika le vprašanj neodvisnosti centralnih bank (tako ECB kot Bundesbanke), pač pa se zdi, kot bi nemški ustavni

sodniki poskrbeli za nevaren precedens, na katerega bi se lahko sklicevala kakšna druga članica pri izpodbijanju evropskih pravnih pravil.

Preberite tudi

- **Zaradi nemških ustavnih sodnikov bo ECB morala presoditi učinke odkupa obveznic tudi za varčevalce ali delničarje**

Kako razumeti odločbo nemškega ustavnega sodišča (US), zakaj se jo izpostavlja kot potencialno nevaren precedens ter kakšna vprašanja odpira v EU v teh dneh, ko obeležujemo 70-letnico Schumanove deklaracije? O tem smo se pogovarjali s pravnima strokovnjakoma - **Petro Weingerl** s katedre za evropsko in mednarodno pravo ter mednarodne odnose na pravni fakulteti **Univerze v Mariboru** ter **Matjažem Nahtigalom** s fakultete za management **Univerze na Primorskem**.

Kaj je presojalo in kaj odločilo nemško ustavno sodišče

Za razumevanje pogledimo osnovna dejstva glede **odločbe nemškega ustavnega sodišča**:

- Nemški ustavni sodniki so v primeru, ki so ga v obravnavo dobili leta 2015, presojali aktivnosti odkupa evrskih državnih obveznic od evrskih poslovnih bank v okviru programa PSPP, ki jih v imenu ECB izvajajo nacionalne centralne banke držav z evrom v okviru širšega programa kvantitativnega popuščanja (QE). Pri odkupih sodeluje tudi nemška centralna banka **Bundesbank**.
- Tožniki so menili, da je ECB prestopila meje svojih pristojnosti in je s programom PSPP odstranila spodbudo za članice EU, da bi si prizadevale za zdravo fiskalno politiko.
- Nemški ustavni sodniki so odločitev objavili 5. maja. Programa PSPP kot takega niso razglasili za protiustavnega, saj so ugotovili, da ne krši prepovedi monetarnega financiranja vlad evrskih držav. So pa odločili, da je prišlo pri njegovem izvajanju do aktivnosti, ki niso povsem skladne z nemško ustavo. Natančneje -- da sta zvezna vlada in nemški parlament kršila pravice tožnikov, ker nista zahtevala presoje glede sorazmernosti ukrepov ECB.
- V tem delu so se nemški ustavni sodniki odmaknili od presoje Sodišča EU. Namreč, nemški ustavni sodniki so sredi postopka zaprosili za razlago Sodišče

EU, to pa je v odgovoru na nemško zaprosilo izrecno ugotovilo tudi, da se s programom PSPP spoštuje načelo sorazmernosti. Zdaj pa so nemški ustavni sodniki v svoji odločbi presodili, "da razlaga načela sorazmernosti, kot jo je izvedlo Sodišče EU, presega sodni mandat, kar lahko vodi v samoomejevanje sodnega nadzora".

- Zdaj je v zraku pričakovanje, da bo ECB dokazala, da program PSPP ni nesorazmerne. Nemški ustavni sodniki so v odločbi navedli, da so ekonomsko-socialne učinke PSPP vsaj posredno občutili skoraj vsi državljani, zato bi bilo treba pretehtati učinke teh ukrepov na delničarje, najemnine, nepremičnine, varčevalce ali imetnike zavarovalnih polic, pri čemer so nemški sodniki navedli, da so varčevalci precej na izgubi. Da pa po navedbah sodnikov ni mogoče ugotoviti, ali je ECB učinke pretehtala in uravnotežila ob zagonu programa ali med njegovim izvajanjem. "Razen če ECB ne predloži dokumentacije, ki dokazuje, da je prišlo do uravnotežanja in v kakšni obliki, ni mogoče izvesti učinkovitega sodne nadzora, ali je ECB ostala v okviru svojega mandata," so navedli nemški ustavni sodniki.
- Če ECB v treh mesecih ne bi uspelo dokazati sorazmernosti aktivnosti v okviru programa za odkup državnih obveznic PSPP, po odločitvi nemških ustavnih sodnikov Bundesbanka ne bi smela več sodelovati v tem programu PSPP; iz portfelja bi morala prodati v okviru PSPP odkupljene državne obveznice.

Ali nemška ustavna sodba načenja neodvisnost ECB?

V zvezi z odločitvijo nemških ustavnih pravnikov se poraja vprašanje - ali bi bilo pravno vzdržno, da bi se v primeru, če ECB ne bi uspelo v treh mesecih dokazati sorazmernosti programa PSPP, zaradi odločitve nemškega ustavnega sodišča morala Bundesbanka izločiti iz tega programa (na tem mestu pustimo ob strani ekonomske in tržne učinke)? Kaj bi tak razplet pomenil s stališča formalne neodvisnosti ECB?

Foto: Fakulteta za management UP

Matjaž Nahtigal

Matjaž Nahtigal s primorske univerze poudari: "Nekateri strokovnjaki ocenjujejo, da je sodba nemškega US namenjena predvsem nemški vladi pri njeni vlogi glede oblikovanja skupnih evropskih ekonomskih politik." In podobno tudi **Petra Weingerl** z mariborske univerze: "Treba je izpostaviti, da nemško US sicer v svoji odločbi ničesar neposredno ne nalaga ECB, to bi bilo očitno zunaj pristojnosti tega sodišča in bi kršilo načelo neodvisnosti ECB. Nemško US nalaga nemški zvezni vladi in parlamentu, da storita vse, kar je v njuni moči, da zagotovita, da bo ECB sledila presoji sorazmernosti skladno s to sodbo."

Foto: Osebni arhiv

Petra Weingerl

Ob tem Petra Weingerl pravi, "da je nemško US že večkrat "zalajalo", a nikoli "ugriznilo", kot se pogosto s prisposodbo opisuje odnos med Sodiščem EU in nemškim US v angleščini", zato ocenjuje, da je tudi v tej zadevi nemško US s svojim fokusom na presoji sorazmernosti, ki jo uporablja ECB, ne pa na samo veljavnost PSPP, omogočilo vsem stranem dovolj prožnosti, da pride do kake elegantne rešitve v praksi, s katero bi bil volk sit, koza pa cela. V praksi bi to bilo lahko videti v tem smislu, da bi ECB lahko na videz "neodvisno od zahteve nemškega US" objavila nove smernice glede načela sorazmernosti pri presoji ukrepov v okviru PSPP.

ECB: Delujemo v okviru mandata

Nemško ustavno sodišče je v bistvu s svojo odločbo poskrbelo za presenečenje, saj so mnogi menili, da bo odločilo kakor v prejšnjih podobnih primerih. Zato so ob razsodbi vsi nekako obračali glavo, proti ECB, evropski komisiji, Sodišču EU -- v pričakovanju, ali in kako se bodo odzvali.

Z ECB so v prvem odzivu sporočili, da so se seznanili z odločbo nemškega ustavnega sodišča, ob tem pa v sporočilu **zapisali**: "**Svet ECB** ostaja v celoti zavezan, da bo v okviru svojega mandata naredil vse potrebno za zagotovitev, da se bo inflacija dvignila na ravni, ki so skladne s njenim srednjeročnim ciljem, in da se okrepi denarne politike, ki so bili sprejeti za doseg cilja ohranjanja stabilnosti cen, prenašajo na vse dele gospodarstva in vseh pristojnosti evrskega območja. Sodišče **Evropske unije** je decembra 2018 razsodilo, da ECB deluje v okviru svojega mandata za stabilnost cen."

Ali nemška odločba krni avtoriteto Sodišča EU?

A kljub prepričanju mnogih **ključna puščica odločbe nemškega ustavnega sodišča v bistvu ni bila izstreljena v smeri proti ECB. Še bolj ključno in precedenčno je stališče, ki ga je nemško ustavno sodišče zavzelo v razmerju do Sodišča EU, ki je vrhovna sodna oblast v EU.**

"Četudi je cilj sodbe nemškega ustavnega sodišča morda zaželen, sploh zaradi kritik, da ECB ne nosi dovolj (politične in pravne) odgovornosti, pa bo imela pomembne negativne posledice," ocenjuje Petra Weingerl z mariborske univerze.

Matjaž Nahtigal s primorske univerze je ob tem spomnil, da poteka že večletni ustavnopravni dialog med Sodiščem EU ter nemškim ustavnim sodiščem o obsegu pristojnosti evropskih institucij, da pa se je doslej vedno zaključeval z nekakšnimi kompromisnimi pravnimi formulami. Kot pravi, utegne nemška ustavna sodba ta razmerja v marsičem postaviti na glavo, poudarja pa, da tako časovno kot vsebinsko prihaja ob zelo nepravem času in dejansko utegne spodbuditi tudi druge države, da se iz povsem drugih razlogov same poskusijo čim bolj izločiti iz prevzetih obveznosti in odgovornosti do skupnih evropskih norm. "Odprto ostaja, ali bo prevladala skupna, solidarna usmeritev, ali pa fragmentirana usmeritev," opozarja Nahtigal.

Tudi Weingerlova opozarja na časovno komponento, saj smo v času, ko se Sodišče EU trudi vzpostaviti avtoriteto v odnosu do nacionalnih sodišč v zvezi s krizo načela pravne države na Poljskem in Madžarskem. Po njenem mnenju bi države, ki so problematične glede spoštovanja vrednot EU, v vsakem primeru nadaljevale svojo sporno prakso. "Bo pa praktični vidik sodbe pomemben, ker bodo v teh državah lahko uporabili nemški primer kot poskus legitimizacije svojih dejanj. Sodba nemškega US krni avtoriteto Sodišče EU," ocenjuje Weingerlova in doda, da pri tem ni nepomembno, da je Nemčija ustanovna članica EU.

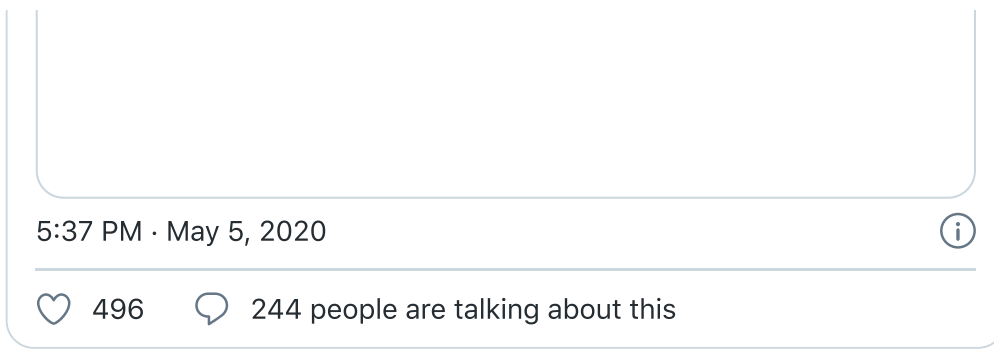
Ni bilo treba čakati dolgo na prvi tak odziv, ki ga omenjata sogovornika. Poljska tiskovna agencija PAP je citirala predsednico poljskega ustavnega sodišča **Julio Przyłębsko**, "češ da je odločba nemškega ustavnega sodišča, podobno kot zadnje odločbe poljskega ustavnega sodišča, potrdila, da imajo zadnjo besedo nacionalna ustavna sodišča".

PAP
@PAPinformacje

Prezes TK Julia Przyłębska dla @PAPinformacje: niemiecki Trybunał Konstytucyjny w swoim wtorkowym orzeczeniu, podobnie jak polski TK [m.in.](#) w orzeczeniach wydanych w ostatnich dniach, potwierdził, że krajowe trybunały konstytucyjne są sądami ostatniego słowa.

A ta poljska interpretacija trči v načelo primarnosti evropskega prava.

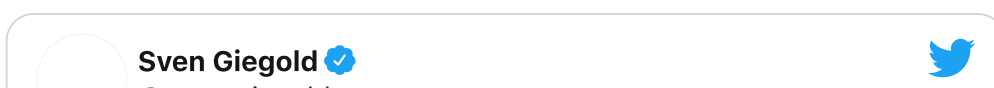
Kaj je primarnost prava EU in zakaj je pomembna

Za razlago, kaj zajema to načelo, smo poprosili Petro Weingerl, ki pravi: "Načelo primarnosti prava EU je temeljno načelo evropskega pravnega reda. Pomeni, da v primeru konflikta med pravom EU in nacionalnim pravom vedno prevlada pravo EU, četudi je v igri nacionalna ustava."

Kot pojasni Weingerlova, se je to temeljno načelo evropskega prava razvilo v 60. letih prejšnjega stoletja skozi sodno prakso Sodišča EU, so ga pa izrecno potrdile tudi vse države članice, in sicer v izjavi o primarnosti. To so podpisale vse države članice in je priloga k sklepni listini medvladne konference, ki je sprejela lizbonsko pogodbo. Pri tem so članice v tej izjavi izrecno poudarile, da se načelo primarnosti uporablja pod pogoji, ki so določeni v sodni praksi Sodišča EU.

Ker je načelo primarnosti tako zelo pomembno, so se s tem v zvezi po objavi nemške odločbe oglasili tudi z evropske komisije, ki ima vlogo varuhinje evropskih pogodb. Še isti dan so sporočili: "Ne glede na analizo podrobnosti današnje odločitve nemškega ustavnega sodišča znova poudarjamo primarnost prava EU ter dejstvo, da so odločitve Sodišča **Evropske unije** zavezujoče za vsa nacionalna sodišča." Dodali so tudi, da je komisija vedno spoštovala neodvisnost ECB pri izvajanju denarne politike.

Ob tem se je Petra Weingerl vprašala, ali ni sodba nemškega ustavnega sodišča *ultra vires* (zunaj meja pristojnosti), ter dejala, da je skladno z načelom primarnosti prava EU, kot ga razlaga Sodišče, odgovor na to vprašanje pritrديلen (kar pomeni, da bi v tem primeru lahko komisija ali katera od držav članic Nemčijo tožila pred Sodiščem EU zaradi neizpolnitve obveznosti po pogodbi EU.)

@sven_giegold

At record speed @vonderleyen has responded on #EuropeDay to my call to open an infringement procedure because of the PSPP ruling: The Commission is indeed considering such a proceeding. A good day for Europe's community of law! Read my letter & the answer:

Letter to Ursula von der Leyen on Europe Day: EU Commission considering of infringement proceedings...

sven-giegold.de

9:34 PM · May 9, 2020

Zatem pa je sledil en odziv evropske komisije, ki omenja tudi to možnost. V soboto se je na predsednico evropske komisije von der Leynovo namreč **obrnil nemški evroposlanec Sven Giegold** iz vrst zelenih. Kot je tvitnil, je v rekordnih **dveh urah prejel odgovor**. V njem je predsednica komisije von der Leynova poudarila, da nedavna odločba nemškega ustavnega sodišča zbuja vprašanja, ki zadevajo temelj evropske suverenosti - vprašanja, ki niso pomembna zgolj za evropsko denarno politiko, pač pa tudi za vladavino prava v EU. "Zagotavljam vam, denarna politika Unije je stvar ekskluzivne pristojnosti. Pravo EU ima prednost pred nacionalnim pravom, zato so odločitve Sodišča EU zavezujoče za vsa nacionalna sodišča," je zapisala von der Leynova v odgovoru, v katerem je dejala tudi, da komisija še proučuje prek stostransko odločbo, je pa med možnimi nadaljnjimi koraki omenila tudi sprožitev postopka zoper Nemčijo zaradi ugotavljanje kršitev pravnega reda.

Izjemoma so se oglasili tudi s Sodišča EU

Sicer pa so se ob komisiji kot varuhinji evropskih pogodb **izjemoma oglasili tudi pri Sodišču EU**, čeprav so navedli, da službe te ustanove nikoli ne komentirajo sodbe nacionalnega sodišča in da bo to sporočilo edino s tem v zvezi. So pa v svojem odzivu pojasnili, zakaj je spoštovanje načela primarnosti tako pomembno.

S Sodišča EU so sporočili: "Na splošno je treba opozoriti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča sodba, ki jo je to sodišče izdalo v okviru predhodnega odločanja, zavezuje nacionalno sodišče pri reševanju spora o glavni stvari. Da bi se zagotovila enotna uporaba prava Unije, je le Sodišče, ki so ga za to ustanovile države članice, pristojno za ugotovitev, da je akt institucije Unije v nasprotju s pravom Unije. Razhajanja med sodišči držav članic glede veljavnosti takih aktov bi namreč lahko ogrozila enotnost pravnega reda Unije in posegla v pravno varnost. Tako kot drugi organi držav članic morajo tudi nacionalna sodišča zagotavljati polni učinek prava Unije. Samo tako je mogoče zagotoviti enakopravnost držav članic v Uniji, ki so jo te same ustanovile."

In še misel za konec. Kot je dejal Matjaž Nahtigal, velja spomniti, da je denarna politika ECB od leta 2010 pomembno pripomogla k rasti nemškega gospodarstva in k nizki brezposelnosti, a na pozitivne učinke skupne evropske monetarne politike v Nemčiji očitno mnogi pozabljajo. "Tako imamo zdaj v EU poleg političnega zastoja zaradi šibke solidarnosti in šibkega skupnega pristopa k najnovejši krizi še dodaten pravni zaplet. Na evropski politiki, na evropskih ustanovah in vseh deležnikih je zdaj, da potrdimo zavezanost skupnim ciljem in pravilom EU," je sklenil Nahtigal.

Več iz teme:

[Evropska unija >](#)[ustavno sodišče >](#)[Nemčija >](#)[sodišče EU >](#)[Evropska unija >](#)[ECB >](#)[Petro Weingerl >](#)[Matjaž Nahtigal >](#)[Univerza na Primorskem >](#)[Bundesbank >](#)[Petra Weingerl >](#)

1

EURIBOR v mesecu dni od zgodovinskega dna na štiriletni vrh. Kaj se dogaja? 14

Je pametno imeti evre in prihranke v evrih? 18

Cena zlata se bliža zgodovinskemu rekordu ¹

Pozabimo na morje? Ni težava samo v tem 26

Od Destrnika do Wyominga: Kdo stoji za podjetjem, pri katerem je država naročila za 1,8 milijona evrov mask? ¹⁵

Koliko bi stal liter dizla oziroma bencina, če minister Šircelj ne bi navijal trošarin? 5

Koronavirus: belgijska katastrofa in švedska polkatastrofa 138

Zakaj vam kljub negativnim cenam nafte na Petrolu ne bodo plačali, da tankate pri njih 6